

ĐẠI SỨ QUÁN HỢP CHỨNG QUỐC HOA KỲ
Phòng Thông tin - Văn hóa

Tầng 3, Rose Garden Tower, 6 Ngọc Khánh
Hà Nội, Việt Nam
(84-4) 831-4580 -- Fax: (84-4) 831-4601
Email: irchano@pd.state.gov

TẠP CHÍ ĐIỆN TỬ CỦA BỘ NGOẠI GIAO HOA KỲ
TRIỂN VỌNG KINH TẾ, THÁNG 1/2002
THƯƠNG MẠI TRONG NỀN KINH TẾ TOÀN CẦU SAU HỘI NGHỊ DOHA

ĐỘNG LỰC ĐÀM PHÁN MỚI TẠI DOHA

*Alan Larson, Thứ trưởng Phụ trách các Vấn đề về Kinh tế, Kinh doanh và Nông nghiệp
Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ*

Theo ông Alan Larson, Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ các vấn đề về Kinh tế, Kinh doanh và Nông nghiệp, tại hội nghị của WTO vào tháng 11 tại Doha, Qatar, các nước đang phát triển đã đóng một vai trò quyết định trong việc đạt được sự nhất trí cho các cuộc đàm phán thương mại mới.

Ông nói, các nước đang phát triển cần phải được hưởng lợi trước tiên từ chương trình của WTO, đặc biệt là trong việc mở rộng thị trường sản phẩm nông nghiệp, bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ đồng thời với việc cung cấp thuốc men cho các hoạt động cứu trợ y tế công khẩn cấp và thúc đẩy việc xây dựng năng lực.

Cũng theo ông Larson, các nước thành viên của WTO nên giúp đỡ các nước đang phát triển tham gia vào WTO và nền kinh tế toàn cầu.

Hội nghị Bộ trưởng các nước WTO tại Doha đã chứng kiến một sự chuyển biến lớn về động lực đàm phán của WTO và về việc WTO sẽ tiến hành các hoạt động của mình như thế nào. Cả hai sự thay đổi này sẽ có ảnh hưởng sâu sắc đến cách thức Hoa Kỳ sẽ theo đuổi các lợi ích kinh tế quốc tế của Hoa Kỳ trong diễn đàn quan trọng này.

Đầu tiên, các nước đang phát triển đã tạo ra động lực đàm phán mới tại hội nghị các bộ trưởng bằng việc yêu cầu và đóng một vai trò quan trọng trong việc định hình các kết quả của hội nghị. Thứ hai, quyết định phát động một vòng đàm phán thương mại toàn cầu mới - còn gọi là Chương trình phát triển Doha - cho thấy một biểu tượng rõ nét về sự thành công có thể đạt được thông qua các hoạt động ngoại giao của Hoa Kỳ.

Trước và trong Hội nghị Bộ trưởng, đại diện Thương mại Hoa Kỳ, ông Robert Zoellick, đã hoàn thành xuất sắc việc xây dựng quan hệ với tất cả các nước thành viên WTO. Ông Robert Zoellick với tư cách cá nhân đã tiếp xúc và làm việc với các nước đang phát triển để giải quyết các vấn đề cùng quan tâm và tạo ra sự nhất trí về một vòng đàm phán mới. Bộ trưởng Nông nghiệp Veneman và Thứ trưởng Thương mại Aldonas và Phó Đại diện Thương mại Hoa Kỳ Huntsman đã tham gia vào nhóm của Bộ Ngoại giao để tiếp xúc làm việc với các nước đang phát triển.

Về phần mình, Bộ trưởng Thương mại của các nước đang phát triển đã có vai trò then chốt trong các vấn đề quyết định đến sự thành công tại Hội nghị Bộ trưởng. Ví dụ, Bộ trưởng Thương mại Mêhico, ông Dezbez Bautisa, đã chỉ đạo nhóm làm việc bàn bạc các vấn đề của Hiệp định về Quyền Sở hữu trí tuệ liên quan đến thương mại (TRIPS). Bộ trưởng Thương mại Nam Phi Erwin chỉ đạo nhóm làm việc tập trung vào các qui định của WTO. Bộ trưởng Thương mại Singapore Yeo chỉ đạo nhóm làm việc về nông nghiệp. Thứ trưởng Thương mại Chilê Munoz Valenzuela chỉ đạo nhóm làm việc về các vấn đề môi trường. Các Bộ trưởng Bello của Nigêria, Biwott của Kênia và Simba của Tanzania lần lượt đại diện cho Tổ chức Thống nhất châu Phi, nhóm châu Phi-Caribê-Thái Bình Dương và các nước kém phát triển nhất.

Tất cả đại diện của các nước đang phát triển đã phối hợp chặt chẽ với chúng tôi và với các nước phát triển khác để tìm các biện pháp giải quyết rất nhiều vấn đề trong số những vấn đề khó khăn nhất. Nếu không có sự tham gia tích cực của họ thì Hội nghị Bộ trưởng khó có thể thành công được.

Trong phiên họp cuối cùng của hội nghị, các Bộ trưởng Bello, Biwott và Simba đã biểu lộ sự hài lòng về diễn biến và kết quả của hội nghị. Bộ trưởng Simba đã đặt tên Chương trình Phát triển Doha và Bộ trưởng Bello đã đặt biệt biểu dương Đại sứ Zoellick về các nỗ lực của ông trong việc tham vấn và ghi nhận quan điểm của các nước đang phát triển. Sau đó quan chức từ nhiều nước đang phát triển, bao gồm Nam Phi, Ấn Độ, Indônexia, Jamaica, Mêhicô và Côoet, cùng hoan nghênh sự thành công của hội nghị Doha.

CÁC NƯỚC ĐANG PHÁT TRIỂN CÓ LỢI GÌ TỪ THƯƠNG MẠI?

Theo đánh giá của Ngân hàng Thế giới và Quỹ Tiền tệ Quốc tế, thương mại là nhân tố quan trọng duy nhất ảnh hưởng đến sự tăng trưởng của các nước đang phát triển. Ngân hàng Thế giới dự báo rằng việc gia tăng tiếp cận các thị trường xuất khẩu thế giới của các nước nghèo có thể làm tăng thêm 1,5 nghìn tỷ đô-la thu nhập trong vòng 10 năm và nâng tỷ lệ tăng trưởng GDP hàng năm của các nước này thêm 0,5%. Tự do hoá thương mại còn có thể hỗ trợ các cải cách kinh tế theo hướng tăng trưởng và giúp cho việc chuyển giao công nghệ và tri thức. Các nước đang phát triển sẽ có lợi từ chương trình làm việc thoả thuận tại Hội nghị Bộ trưởng Doha, đặc biệt trong các lĩnh vực nông nghiệp, TRIPS/y tế công và xây dựng năng lực.

Nông nghiệp. Việc đàm phán về các cải cách nhằm tự do hoá thương mại về nông sản là ưu tiên hàng đầu đối với nhiều nước đang phát triển. Bộ trưởng Thương mại Singapo Yeo đã nỗ lực để đưa ra được một đề nghị mang tính thoả hiệp nhằm phá vỡ sự bế tắc giữa Liên minh Châu Âu (EU) và các nước xuất khẩu nông sản. Tuyên bố của các bộ trưởng nói rằng các thành viên WTO sẽ đàm phán việc cắt giảm

trợ cấp xuất khẩu "nhằm loại bỏ dần các trợ cấp này". Các thành viên cam kết sẽ có những cải thiện đáng kể để mở cửa thị trường và giảm bớt các hỗ trợ trong nước gây ảnh hưởng đến thương mại. Tạo ra một sân chơi bình đẳng sẽ làm tăng cơ hội cho nông dân ở các nước đang phát triển để cạnh tranh hiệu quả hơn với các nước phát triển ngay trên thị trường nội địa và thị trường xuất khẩu. Tự do hoá thương mại còn có thể giúp nâng cao năng suất lao động trong nông nghiệp và thu nhập, tạo việc làm và giảm bớt đói nghèo ở khu vực nông thôn tại các bước đang phát triển.

TRIPS/cung cấp thuốc chữa bệnh. Cuộc tranh luận về y tế công là một vấn đề bức xúc khác đối với các nước đang phát triển. Nhóm làm việc do Bộ trưởng Thương mại Méhico Derbez chủ trì đã làm việc với đại diện của Hoa Kỳ, EU, Braxin, Ấn Độ và Châu Phi để đạt được bước đột phá ngay từ khi bắt đầu hội nghị. Tuyên bố cuối cùng về TRIPS khá mạnh về mặt chính trị, tái khẳng định cam kết của các thành viên WTO đối với Hiệp định về TRIPS. Tuyên bố nói rõ rằng Hiệp định về TRIPS nhất quán với các mục tiêu về y tế công của các thành viên WTO và mang lại cho các nước thành viên đang phát triển niềm tin rằng TRIPS sẽ cho họ sự linh hoạt trong việc giải quyết các vấn đề chăm sóc sức khoẻ. Sau cùng, tuyên bố cũng khẳng định lại tầm quan trọng của việc bảo vệ quyền sở hữu trí tuệ và vai trò quan trọng của nó trong việc phát triển các loại thuốc mới. Các bộ trưởng cũng nhất trí với đề xuất của Hoa Kỳ cho phép các nước thành viên kém phát triển nhất của WTO kéo dài thời hạn phải thực hiện các nghĩa vụ TRIPS đến 1/1/2016.

Hoa Kỳ tin tưởng rằng thách thức to lớn của HIV/AIDS và các bệnh truyền nhiễm khác như sốt rét và lao phổi, sẽ đòi hỏi sự tập trung nguồn lực của toàn bộ cộng đồng quốc tế. Hoa Kỳ và các nước khác sẽ thành lập Quỹ toàn cầu chống AIDS, Lao phổi và Sốt rét vào tháng 1/2002 để phòng chống, chăm sóc và điều trị các căn bệnh này và phát triển cơ sở hạ tầng y tế và hệ thống cung cấp dịch vụ. Tổng thống Bush đã cam kết đóng góp 200 triệu đô-la vào Quỹ toàn cầu như khoản tiền khởi động quỹ. Chúng tôi đang tích cực khuyến khích sự đóng góp từ phía nhà nước và tư nhân cho quỹ này.

Hỗ trợ xây dựng năng lực. Tuyên bố của các bộ trưởng công nhận các yêu cầu và quan tâm đặc biệt của các nước đang phát triển. Tuyên bố thể hiện cam kết về hỗ trợ kỹ thuật cho việc xây dựng năng lực thương mại, cả về đàm phán và thực hiện các hiệp định. Hoa Kỳ đã cung cấp hơn 1,3 tỷ đô-la hỗ trợ xây dựng năng lực thương mại thông qua nhiều kênh song phương và đa phương cho các nước đang phát triển trong 3 năm qua. Chúng ta đã đóng góp 1,65 tỷ đô-la vào quỹ uỷ thác của WTO dành cho hỗ trợ năng lực. Xây dựng năng lực ở các nước đang phát triển là một ưu tiên trong chính sách ngoại giao và Hoa Kỳ sẽ tiếp tục đi đầu trong các nỗ lực của quốc tế về vấn đề này.

Môi trường. Các mục tiêu thương mại và môi trường có thể và phải bổ sung cho nhau. Tuy nhiên, nhiều nước đang phát triển và người xuất khẩu nông sản lo sợ trước "chủ nghĩa bảo hộ xanh" và cái gọi là nguyên tắc phòng ngừa của EU. Dưới sự chủ trì của Thứ trưởng Thương mại Chilê Munoz Valenzuela và với sự hỗ trợ từ bên ngoài của Hoa Kỳ, các bộ trưởng nhất trí với một chương trình môi trường vững chắc nhằm tránh các rủi ro này. Các bộ trưởng đồng ý đàm phán về hỗ trợ xuất khẩu cá và mở cửa thị trường cho các hàng hoá và dịch vụ thân thiện với môi trường. Các bộ trưởng cũng đồng ý đàm phán về mối quan hệ giữa các nghĩa vụ thương mại cụ thể trong các hiệp định môi trường đa phương (MEAs) và các quy tắc hiện hành của WTO. Các thành viên WTO tập trung vào MEAs bằng việc yêu cầu chỉ giới hạn phạm vi thảo luận vào vấn đề về khả năng áp dụng các quy tắc hiện hành của

WTO giữa các bên và đề nghị rằng các MEAs này không làm ảnh hưởng đến các quyền của bất kỳ thành viên WTO nào không tham gia chúng. Các bộ trưởng đồng ý xem xét các yêu cầu của các nước đang phát triển đồng thời vẫn duy trì nguyên tắc mở cửa và không phân biệt đối xử của hệ thống thương mại đa phương.

Các vấn đề khác. Trong nhóm làm việc về Các quy tắc của WTO do Bộ trưởng Thương mại Nam Phi Erwin chủ trì, các nước đang phát triển nhấn mạnh rằng việc làm rõ các hiệp định WTO về giải quyết tranh chấp và chống phá giá cần được đưa vào nội dung các cuộc đàm phán sắp tới. Các nước đang phát triển nhất trí với Hoa Kỳ về việc cũng cần giải quyết trong khuôn khổ các cuộc đàm phán các vấn đề về sự minh bạch và quy trình thủ tục điều tra chống bán phá giá và các nguyên nhân cơ bản của thương mại không lành mạnh. Các uỷ ban của WTO sẽ dành ưu tiên cao cho các vấn đề thực thi, bao gồm trợ cấp và dệt may, trong các chương trình làm việc.

Các nước đang phát triển cũng khẳng định rằng họ đang thiếu năng lực để đàm phán các nghĩa vụ mới trong các lĩnh vực đầu tư, cạnh tranh, hỗ trợ thương mại và minh bạch trong việc mua sắm của chính phủ. Do đó, các thành viên WTO nhắc lại những vấn đề này với các uỷ ban của WTO để thảo luận thêm. Những nước ủng hộ đàm phán về đầu tư phải hợp tác với các nước đang phát triển để nâng cao năng lực của họ sao cho các nước đều thoả mãn với các biện pháp cần có để xây dựng một khuôn khổ chính sách đầu tư thu hút được các dòng vốn đầu tư nước ngoài. Các nước đang phát triển nên ghi nhớ rằng xây dựng một khuôn khổ chính sách đầu tư hiệu quả sẽ mang lại lợi ích qua việc thu hút công nghệ, vốn và tri thức cần thiết cho sự phát triển.

KẾT LUẬN

Hội nghị bộ trưởng WTO ở Doha cho thấy một động lực mới trong các cuộc đàm phán thương mại khi các nước đang phát triển đóng một vai trò tích cực và mang tính xây dựng trong việc tạo ra sự nhất trí để phát động Chương trình phát triển Doha. Các cuộc đàm phán có khả năng sẽ nâng cao tăng trưởng và phát triển cho tất cả các thành viên WTO. Để tiếp tục tiến trình tự do hoá thương mại toàn cầu, chúng ta phải sẵn sàng đáp lại các yêu cầu bức thiết của các đối tác thương mại đang phát triển. Muốn đạt được điều này, chúng ta sẽ phải tiếp tục các nỗ lực xây dựng năng lực để giúp các nước đang phát triển nâng cao khả năng tham gia đầy đủ không chỉ trong WTO mà cả trong nền kinh tế toàn cầu.

Toàn văn bài viết bằng tiếng Anh có trên Internet tại:

<http://usinfo.state.gov/journals/ites/0102/ijee/larson.htm>